

УДК 614.253.5

DOI: <https://doi.org/10.64076/CFER-10.04.2026.001>

Дубасенюк О. А.

д-р. пед. наук, професор,
професор кафедри професійно-педагогічної,
спеціальної освіти, андрагогіки та управління,
Житомирський державний університет
імені Івана Франка, м. Житомир

Ковальчук Т. Ю.

здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Житомирський державний університет
імені Івана Франка, м. Житомир

РОЗВИТОК ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ЯК МІЖДИСЦИПЛІНАРНА НАУКОВА ПРОБЛЕМА

Процес формування конкурентоздатного фахівця в галузі медсестринства передбачає не лише закладення підґрунтя професіоналізму, але й цілеспрямований розвиток його творчого потенціалу. Сучасна фахова підготовка в закладах фахової передвищої освіти акцентує увагу на тому, що майбутня медична сестра повинна володіти не тільки долікарською компетентністю, а й бути готовою до практичного втілення завдань із гармонізації фізичних і духовних сил населення. Підготовка медичних сестер є важливою складовою вітчизняної системи освіти, концептуальні ідеї якої базуються на Конституції України, „Національній доктрині розвитку освіти” (2002 р.), „Про вищу освіту” (2014 р.), закон України „Про фахову передвищу освіту” (2019 р.), закон України „Про професійну освіту” (2025 р.), постановою Кабінету Міністрів України „Про внесення змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів фахової передвищої та вищої освіти” (2024 р.).

У дослідженні здійснено цілісний теоретико-методологічний та експериментально-практичний аналіз проблеми розвитку творчого потенціалу майбутніх медичних сестер у процесі фахової підготовки, що дало змогу підтвердити її актуальність, наукову новизну та практичну значущість в умовах модернізації системи медсестринської освіти України.

Теоретичне підґрунтя професійної підготовки майбутніх фахівців закладено науковими працями таких учених як С. Гончаренко, І. Зязюн, В. Кремень, Л. Лук'янова, Н. Ничкало, О. Щербак. Концептуальні засади професійної освіти та її методичний інструментарій всебічно висвітлено у наукових працях О. Антонової, Ю. Вороненка, Є. Гончарука, Д. Колба, А. Маслоу, Ф. Найтінгейла, Р. Сабадишина, Л. Сущенко та ін. Психологічні концепції розвитку здібностей переосмислено і розвинуто у працях таких сучасних українських психологів як Г. Балл, І. Бех, В. Моляко, В. Рибалка, В. Семиченко та ін., які розглядають здібності у вигляді динамічного особистісного утворення, тісно пов'язаного з професійною діяльністю та самореалізацією.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні моделі, практичній реалізації, експериментальній перевірці ефективності педагогічних умов і технології розвитку творчого потенціалу майбутніх медичних сестер.

На основі ґрунтового аналізу філософських, психологічних і педагогічних джерел з'ясовано, що розвиток творчого потенціалу особистості постає міждисциплінарною науковою проблемою, яка перебуває у фокусі сучасних освітніх трансформацій [1, 4]. Встановлено, що формування творчого потенціалу майбутніх медичних сестер можливе за умови створення педагогічно комфортного, особистісно орієнтованого освітнього середовища, зорієнтованого на моделювання реальної професійної діяльності та суб'єкт-суб'єктну взаємодію між усіма учасниками освітнього процесу [2].

Уточнено та систематизовано базові поняття дослідження „творчість”, „творча особистість”, „творча активність”, „фахова підготовка”, „професійна підготовка”, що дозволило сформулювати авторське бачення творчості як складної психологічної діяльності, спрямованої на створення якісно нового та соціально значущого результату. Запропоновано авторське визначення творчого потенціалу майбутніх медичних сестер як інтегративної якості особистості, що поєднує професійні знання, уміння, психологічні характеристики та готовність до творчої взаємодії й самовдосконалення у професійній діяльності. Проведено контент-аналіз дефініції понять „педагогічні умови”. Доведено, що педагогічні умови є системним поєднанням об'єктивних факторів і цілеспрямованих педагогічних дій, які забезпечують ефективність освітнього процесу. Виокремлено та змістовно охарактеризовано мотиваційно-ціннісні, системно-організаційні та навчально-методичні умови, комплексна реалізація яких сприяє активізації внутрішніх мотивів навчання, розвитку творчого мислення, професійної самосвідомості [2, 3].

Обґрунтовано методологічні підходи (системний, особистісно-орієнтований, аксіологічний, компетентнісний, діяльнісний), сукупна реалізація яких забезпечує цілісність і наукову обґрунтованість дослідження. Проаналізовано нормативно-правові засади підготовки фахівців зі спеціальності І5 Медсестринство та встановлено, що, попри оновлення галузевих стандартів відповідно до сучасних вимог охорони здоров'я, проблема цілеспрямованого розвитку творчого потенціалу майбутніх медичних сестер залишається недостатньо розробленою у сфері професійної підготовки. Узагальнення вітчизняного й зарубіжного досвіду медсестринської освіти дало змогу окреслити перспективні напрями вдосконалення підготовки майбутніх фахівців сестринської справи з урахуванням творчої складової професійної діяльності. Визначено та обґрунтовано критерії, показники та охарактеризовано рівні готовності майбутніх медичних сестер до професійної самореалізації. В роботі чітко ідентифіковано структурні компоненти, критеріальний апарат, систему показників та рівні сформованості досліджуваного феномена. Доведено, що критерій тлумачиться як фундаментальна ознака, еталон для формулювання мірила суджень, здійснення об'єктивного оцінювання/ класифікації певних явищ та об'єктів. Отже, критерії розглянуто як найвищі ступені, рівні розвитку творчого потенціалу майбутніх сестер у процесі фахової підготовки, а показники – це окремі її прояви, елементи. За допомогою наукового аналізу літератури виявлено потребу у розробці відповідних критеріїв. Останнє зумовило необхідність виокремлення авторського комплексу критеріїв: мотиваційного, когнітивного та операційного. *Мотиваційний критерій* відображає ієрархію потреб та інтенцій, що спонукають фахівця до креативної та інноваційної активності. Він фіксує рівень усвідомлення соціально значущих цілей професії та наявність стійкої кореляції між реальним клінічним досвідом і внутрішніми стимулами особистості. *Когнітивний критерій* відображає інтелектуальний фундамент творчого потенціалу майбутніх медичних сестер, фокусуючись на системному оцінюванні знань про закономірності професійного становлення, а також на рівні усвідомлення стратегічних цілей і завдань креативної фахової активності. У процесі дослідження встановлено, що показником когнітивного компонента постає вільне володіння комплексом психолого-педагогічних знань, зокрема щодо вікових особливостей пацієнтів та специфіки власної особистості, що є необхідною умовою для успішної реалізації творчого підходу в майбутній практиці. *Операційний критерій* - спрямований на якісну оцінку рівня опанування майбутніми медичними сестрами практичного арсеналу: методів, прийомів, форм та інноваційних технологій професійної діяльності. Визначений критерій дозволяє діагностувати не лише технічну вправність у

виконанні фахових маніпуляцій, а й здатність здобувачів освіти до особистісно-творчої трансформації власних професійних цінностей та активного впровадження новітніх алгоритмів роботи. Теоретичне осмислення сутності та компонентного складу творчого потенціалу майбутніх медичних сестер, а також обґрунтування відповідного діагностичного апарату, дало змогу диференціювати три ієрархічні рівні розвитку цього феномену: репродуктивний, конструктивний та креативний. Така градація відображає динаміку становлення інтегративної якості фахівця – від відтворення стандартних алгоритмів до здатності генерувати оригінальні професійні рішення [5]. Спираючись на фундаментальні теоретичні положення, було спроектовано та змістовно розкрито авторську концептуальну модель розвитку творчого потенціалу майбутніх медичних сестер у системі фахової підготовки. Модель інтерпретується як відкрита, динамічна система, що органічно синтезує цільові настанови, завдання, методологічні підходи, принципи, педагогічні умови, а також змістове наповнення, методичний інструментарій та очікуваний результат. Концептуальна модель розглядається вміщує цільово-мотиваційний, організаційно-педагогічний, змістово-когнітивний, діяльнісно-процесуальний і рефлексивно-оцінний блоки. Визначено компоненти, критерії, показники та рівні розвитку творчого потенціалу, що забезпечило можливість здійснення об’єктивної діагностики й подальшого експериментального аналізу результативності запропонованих педагогічних умов. Відтак, результативні характеристики відображують здатність здобувачів освіти діяти в різних життєвих і професійних ситуаціях, особливості формування у майбутніх фахівців творчого потенціалу в широкому життєдіяльному контексті, тобто транспрофесіоналізм як „здатності реалізації ідей і способів професійного вдосконалення, професійного розвитку”.

Здійснено експеримента перевірку ефективності педагогічних умов за допомогою розробленої технології розвитку творчого потенціалу майбутніх медичних сестер. Констатувальний етап засвідчив домінування репродуктивного рівня розвитку творчого потенціалу у більшості здобувачів освіти, що проявлялося у фрагментарності знань, стереотипності професійних дій та недостатній готовності до творчої діяльності. Водночас виявлений позитивний мотиваційний потенціал підтвердив доцільність цілеспрямованої формувальної роботи. Формувальний етап експерименту, реалізований шляхом упровадження авторської технології, що ґрунтувалася на інтеграції активних та інтерактивних методів навчання, симуляційних сценаріїв, кейс-методу, тренінгових форм роботи та міждисциплінарної взаємодії, забезпечив єдність теоретичної підготовки й практичного досвіду творчої діяльності. Контрольний етап експерименту підтвердив статистично значущі

позитивні зрушення у рівнях сформованості творчого потенціалу майбутніх медичних сестер експериментальної групи за всіма критеріями. Отримані результати переконливо довели, що цілеспрямоване та системне впровадження педагогічних умов і розробленої технології розвитку творчого потенціалу сприяє формуванню конкурентоспроможного, ініціативного та креативного фахівця сестринської справи, здатного до професійного саморозвитку та ефективної діяльності в умовах сучасної системи охорони здоров'я. Це забезпечило досягнення поставленої мети та створило підґрунтя для подальших наукових розвідок і практичних рекомендацій щодо вдосконалення фахової підготовки майбутніх медичних сестер.

Список використаних джерел

1. Вознюк, О. В., 2020. Теоретичний аналіз провідних категорій креативної педагогіки. *Креативність особистості як фактор інноваційного розвитку суспільства: збірник наукових праць*. Вип. 2 / за ред. доц. В. В. Павленко. Житомир: ФО-П Левковець. Н. М., с. 39-47.
2. Гуменюк, І., 2023. Педагогічні умови формування творчого потенціалу майбутніх фахівців медсестринства у фахових медичних коледжах. *Перспективи та інновації науки*. № 11(29), с. 138–149.
3. Коновалова, Т., Стрілець, С. 2021. Теоретичні аспекти розвитку творчого потенціалу майбутніх медичних сестер у процесі професійної підготовки. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*. Вип. 165, с. 45–51.
4. Моляко, В. О., 2004. Психологічна теорія творчості. *Обдарована дитина*. Вип. № 6, с. 2 – 9.
5. Овчиннікова, В., 2015. Творчий потенціал як інтегруюча якість особистості, що характеризує міру можливостей ставити й вирішувати нові завдання у сфері діяльності. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Вип. № 5 (49), с. 104.